

การปรับปรุงระบบกำจัดขยะตำบลห้วยทราย

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย จังหวัดเชียงใหม่

ในอดีตที่ผ่านมาประชาชนในตำบลห้วยทรายไม่มีวิธีการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบคือ ไม่มีการจัดเก็บขยะ ไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งและไม่มีการกำจัด การทำลายขยะประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายอบต.ห้วยทรายไม่มีรถจัดเก็บขยะสำหรับใช้ในการจัดเก็บขยะเพราะงบประมาณมีจำกัด ส่งผลให้เกิดปัญหาการทิ้งขยะเกลื่อนกลาดของประชาชนตามริมถนนและพื้นที่สาธารณะ โดยขาดการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากขึ้นในอนาคต อบต. จึงเห็นความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการจัดทำโครงการเพื่อปรับปรุงระบบการกำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ : แม่ริม
จังหวัด : เชียงใหม่

ประชากร: 3,102 คน

พื้นที่: 45.5 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ปี 2543 อบต.ห้วยทรายจึงจัดโครงการ "การปรับปรุงระบบกำจัดขยะ" ซึ่งเป็นการจัดอบรมวิธีการจัดการขยะอย่างถูกวิธีและเป็นระบบ โดยวิธีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อนำไปจำหน่ายและนำส่วนที่เหลือไปทำการเผาทำลายด้วยตนเอง โดยมีการจัดประกวดหมู่บ้านอยู่เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกสุขอนามัยให้ชาวบ้านในตำบลห้วยทราย

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- จัดประชุมประชาคมเรื่องการจัดการปัญหาขยะในชุมชน ได้ผลสรุปความต้องการของชาวบ้าน ดังนี้
 - ต้องการให้ อบต.จัดอบรมเกี่ยวกับเรื่องขยะ
 - จัดสร้างเตาเผาขยะให้ชาวบ้านทุกครัวเรือน
 - กระบวนการคัดแยกขยะด้วยตะแกรงคัดแยกประเภทขยะ โดยให้ชุมชนเข้าไปรับผิดชอบด้วยตนเอง
- การอบรมให้ความรู้การคัดแยกขยะแก่ประชาชนในตำบลห้วยทราย
 - วิธีการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี
 - ประเภทของขยะว่ามีประเภทใดบ้าง มีคุณสมบัติแตกต่างกันอย่างไร
 - ประเภทใดสามารถย่อยสลายได้ ประเภทใดที่ต้องได้รับการทำลายด้วยวิธีพิเศษ
 - ขยะประเภทใดสามารถขายได้ราคาบ้าง
- การคัดแยกขยะ
 - ติดตั้งตะแกรงคัดแยกประเภทขยะ 100 ชุด ให้กับชาวบ้านในตำบล โดยแบ่งพื้นที่ในตำบลออกเป็นหมวดๆ ละ 10 – 15 ครัวเรือนจะได้รับตะแกรง 1 ชุด
 - แต่งตั้งคณะกรรมการของแต่ละหมวดขึ้นมาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการขยะในตะแกรงคัดแยกประเภทขยะของแต่ละหมวด โดยชาวบ้านในแต่ละหมวดจะทำการคัดเลือกตัวแทนจากหมวดของตนขึ้นเป็นคณะกรรมการดูแลบริหารจัดการขยะในตะแกรง จำนวน 5 คน

- ชาวบ้านในแต่ละหมวดดำเนินการคัดแยกขยะของแต่ละครัวเรือนก่อนทำลาย โดยคัดแยกขยะที่สามารถจำหน่ายได้และนำไปใส่ไว้ในตะกรงคัดแยกประเภทขยะของแต่ละหมวด ขยะส่วนที่เหลือจากการคัดแยกจะถูกนำไปเผาทำลายต่อไป
 - คณะกรรมการบริหารจัดการของแต่ละหมวด ทำหน้าที่บริหารจัดการตะกรงคัดแยกขยะในหมวดของตน รวมถึงดูแลเรื่องการขายขยะและบริหารจัดการเงินรายได้ โดยจะมีการติดต่อพ่อค้ามารับซื้อเดือนละครั้ง
 - แต่ละหมวดมีเงินรายได้จากการขายขยะครั้งละ 200 – 300 บาท ซึ่งเงินส่วนนี้ชาวบ้านจะนำไปใช้ในการทำงานร่วมกันของส่วนรวม เช่น งานลอยกระทงหรืองานบุญต่างๆ ในชุมชน
4. การกำจัดขยะ
- ติดตั้งเตาเผาขยะให้ชาวบ้านทุกครัวเรือนในตำบล คือ 970 ครัวเรือน เพื่อใช้ในการเผาทำลายขยะของแต่ละครัวเรือน
 - ดำเนินการกำจัดขยะส่วนที่เหลือจากการคัดแยกขยะประเภทรีไซเคิลได้ ด้วยวิธีการเผาทำลายด้วยตนเองของแต่ละครัวเรือน
5. จัดการประกวดหมู่บ้านอยู่ปีละ 1 ครั้ง โดยเชิญเจ้าหน้าที่อนามัยจากตำบลอื่นมาเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวด มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้
- ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับทราบการประกวด ผ่านทางผู้นำชุมชนและเสียงตามสาย
 - จัดอบรมชาวบ้านเกี่ยวกับการรณรงค์รักษาสภาพแวดล้อม
 - หลังจากนั้น 1 อาทิตย์ จึงออกตรวจให้คะแนน
 - มีการให้เงินรางวัลสำหรับหมู่บ้านที่ได้คะแนนสูงสุด
6. ออกกฎระเบียบเปรียบเทียบปรับสำหรับบุคคลที่นำขยะมาทิ้งเกลื่อนกลาดในพื้นที่ของตำบลห้วยทราย โดยมีเนื้อหาของกฎระเบียบและค่าธรรมเนียมในการเปรียบเทียบปรับ ดังนี้

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. ตะกรงคัดแยกประเภทขยะ 100 ชุด จำนวน 400,000 บาท งบประมาณของ อบต. 2. เตาเผาขยะ 970 ชุด จำนวน 340,000 บาท งบประมาณของ อบต.
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. ตะกรงคัดแยกประเภทขยะ 100 ชุด 2. เตาเผาขยะ 970 ชุด
บุคลากร	1. วิทยากร ทำหน้าที่อบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้าน จำนวน 3 คน 2 วัน 2. คณะกรรมการชุมชน ทำหน้าที่บริหารจัดการขยะ จำนวน 5 คน 1 เดือน 3. วิทยากร ทำหน้าที่อบรมชาวบ้านเกี่ยวกับการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
มีนาคม 2543	อบต.พบปัญหาขยะทิ้งเรี่ยราดตามริมทางและพื้นที่สาธารณะในเขต อบต. เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ	อบต.
2543	จัดประชาคมในชุมชน เพื่อสอบถามวิธีการจัดการกับขยะที่ชาวบ้านต้องการ โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภา อบต. และตัวแทนประชาชนทุกครัวเรือน เข้าร่วมการประชุม	อบต.
2543	ประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวิทยากรมาอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ จาก - ศูนย์ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ - สำนักสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง	อบต.
2543	จัดอบรมชาวบ้านเกี่ยวกับวิธีการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี โดยประชาสัมพันธ์การอบรมผ่านทางผู้นำชุมชนและเสียงตามสายในชุมชน	อบต. / วิทยากรจากศูนย์ส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี/สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่/สำนักสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง
2543	ดำเนินการติดตั้งตะแกรงคัดแยกขยะ 100 ชุด และเตาเผาขยะ 970 ชุด ให้ชาวบ้านในตำบลห้วยทราย	อบต.
2543	แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการของแต่ละหมวด ทำหน้าที่บริหารจัดการตะแกรงคัดแยกขยะในหมวดของตน รวมถึงดูแลเรื่องการขายขยะและบริหารจัดการเงินราย	ชาวบ้านในแต่ละหมวด
2543	ชาวบ้านปฏิบัติตามโครงการปรับปรุงระบบการกำจัดขยะโดยการคัดแยกขยะในครัวเรือนที่สามารถจำหน่ายได้ไปรวบรวมไว้ในตะแกรงคัดแยกประเภทขยะของแต่ละหมวด และขยะส่วนที่เหลือจากการคัดแยก ชาวบ้านนำไปเผาทำลายด้วยในเตาเผาขยะของแต่ละครัวเรือนที่ทาง อบต. ได้ติดตั้งให้	ชาวบ้านในชุมชน
2543	คณะกรรมการบริหารจัดการขยะของแต่ละหมวดทำหน้าที่บริหารจัดการขยะในตะแกรงของแต่ละหมวด โดยติดต่อพ่อค้ามารับซื้อเดือนละครั้ง	คณะกรรมการบริหารจัดการขยะของแต่ละหมวด
2543	จัดการประกวดหมู่บ้านน่าอยู่ปีละครั้ง เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้กับชาวบ้านในตำบล โดยมีการเชิญเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจากตำบลอื่นมาเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวด และมีการให้เงินรางวัลสำหรับหมู่บ้านที่ได้คะแนนสูงสุด	อบต. และคณะกรรมการจากตำบลอื่น
2543	ประเมินผลการดำเนินโครงการปรับปรุงระบบกำจัดขยะ	อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

-- บทบาทความร่วมมือ --

สำนักงานสาธารณสุข อบรบให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับวิธีการคัดแยกประเภทขยะ
จังหวัดเชียงใหม่/
สำนักสิ่งแวดล้อมเขต
10 ลำปาง /ศูนย์
ส่งเสริมวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี

สถานีอนามัยจากตำบล ร่วมเป็นคณะกรรมการตัดสินใจโครงการประกวดหมู่บ้านน่าอยู่
อื่นในจังหวัดเชียงใหม่

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ชาวบ้านมีวิธีการกำจัดขยะที่ไม่เป็นระบบและไม่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมของชุมชนโดยทั่วไปมีขยะทิ้งเกลื่อนกลาดและสกปรก

หลังการดำเนินการ

1. สภาพแวดล้อมของชุมชนโดยทั่วไปสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้นจากเดิม 70 –80%
2. จำนวนเงินรายได้จากการจำหน่ายขยะรีไซเคิลของแต่ละหมวดมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากแต่ละหมวดจะมีการติดต่อพ่อค้าของเก่ามารับซื้อเดือนละครั้ง รายได้จากการขายขยะครั้งละ 200 – 300 บาท เงินรายได้จากส่วนนี้ชาวบ้านจะนำไปใช้ในการทำงานร่วมกันของส่วนรวม เช่น ในช่วงงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานลอยกระทง งานบุญต่างๆ ซึ่งแต่เดิมต้องมีการเรียกรายเงินจากชาวบ้านครัวเรือนละ 10 –20 บาท แต่เมื่อมีเงินรายได้จากการขายขยะแล้วจึงไม่ต้องการเรียกรายเงินจากชาวบ้านอีกต่อไป
3. ชาวบ้านมีวิธีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบและถูกสุขลักษณะมากขึ้น

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. เมื่อดำเนินการตามโครงการไปนานๆ ชาวบ้านในชุมชนก็เริ่มที่จะไม่ใส่ใจกับการเข้าร่วมกับโครงการ	1. กระตุ้นจิตสำนึกของชาวบ้านโดยการจัดการประกวดชุมชนน่าอยู่ปีละ 1 ครั้ง
2. ชาวบ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงมักจะนำขยะเข้ามาทิ้งในพื้นที่ของตำบลห้วยทราย	2. ให้ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันสอดส่องดูแล และใช้วิธีการเปรียบเทียบปรับ โดย อบต. มีการออกกฎระเบียบข้อบังคับในการเปรียบเทียบปรับ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การสนับสนุนของผู้บริหารที่เห็นความสำคัญของปัญหาการจัดการขยะและคอยกระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้กับประชาชนอยู่เสมอ
2. การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การทำประชาคมสอบถามวิธีการจัดการขยะที่ชาวบ้านในตำบลต้องการ การเข้ารับการอบรมจากวิทยากร การคัดแยกขยะที่สามารถจำหน่ายได้ก่อนนำขยะส่วนที่เหลือไปเผาทำลาย การเข้าร่วมโครงการประกวดหมู่บ้านน่าอยู่ รวมทั้งการช่วยกันสอดส่องดูแลความสะอาดของพื้นที่ในตำบลห้วยทราย

บทเรียนที่ได้รับ

การทำโครงการใดก็ตามต้องมีหลักประกันจากประชาคมชุมชนเสียก่อน มิเช่นนั้นก็อาจจะกลายเป็นการสูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะนำวิถีใหม่นี้ไปปฏิบัติควรต้องคำนึงความตั้งใจจริงและความต่อเนื่องของการทำงาน โดยผู้บริหารต้องพยายามทำความเข้าใจกับธรรมชาติของชาวบ้านและพยายามอาศัยหลักจิตวิทยากระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมอย่างเต็มใจและเต็มที่

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายณัฐชนัน ก้อนจำปา
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย
ที่อยู่ : 110/1 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180
โทรศัพท์ : (053) 301-597

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่:พ.ศ. 2543

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	110/1 หมู่ 2 ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180
ขนาดพื้นที่	45.5 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,434,662.07 บาท (ปีงบประมาณ 2543)
งบประมาณรายได้	3,490,821.20 บาท (ปีงบประมาณ 2543)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	9 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 5 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	3,102 คน
จำนวนครัวเรือน	921 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	331 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	28,532 บาท
ลักษณะของเมืองและวิถีชีวิตประชาคม	ตำบลห้วยทรายเป็นชุมชนดั้งเดิม ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอแม่ริมทางทิศเหนือประมาณ 8 กิโลเมตร ประกอบไปด้วยหมู่บ้าน 5 หมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำการเกษตรด้านการปลูกข้าว ถั่วเหลือง นอกจากนั้นก็จะมีบางส่วนที่ทำงานรับจ้างทั่วไป รับราชการ ค้าขายและด้านปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่และโคนม เป็นต้น โดยทั่วไปคนในชุมชนห้วยทรายมีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวทำให้คนในชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิดกัน เพราะระบบการผลิตทางด้านเกษตรกรรมในอดีตเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์โดยผ่านกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกันค่อนข้างมาก คนในชุมชนโดยภาพรวมมีความคุ้นเคยกันดี และลักษณะของชุมชนดั้งเดิมถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมระบบขอแรงร่วมกันคิดร่วมทำ ตำบลห้วยทรายมีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลายด้าน คือ 1. เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะดำเนินการจัดทำเป็นชุมชนที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรร รองรับบริการเจริญเติบโตของเมือง 2. เป็นจุดที่เหมาะสมเป็นเขตอุตสาหกรรม 3. เป็นพื้นที่เหมาะสมในการจัดตั้งเป็นตลาดกลางทางการเกษตร เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก